

v svoja dnevnika ciciban-planinec, potem vstanemo in odidemo. Ob poti najdemo debelo deblo in posedemo nanj. Jemo in čvekamo. Čvekamo in jemo. In lepo nam je pri srcu.

Na vrhu melišča naveževa otroka, da ne bi zdrsnila. Ne zaupava še čisto njunim sposobnostim. Ati odide z Anžetom naprej, z Nejcem se počasi spuščava za njima. Nejcu je všeč, da je navezan. Smeje se, da se mu začne kolcati od smeha. »Glej, Nejc, mami pelje kravo Ciko na pašo,« rečem in čakam, da vidim, če me

razume. Pomolči in kolcne, potem se naenkrat zadere: »Muuuuuuuu!«

Ati slika najprej naju, nato Anže spleza nazaj, da bo še on na sliki, potem slika še njiju. Gledam otroka in se veselim njune sreče in zadovoljstva.

Na nebu žarijo oblaki v večernem soncu, ko smo že doma, ko sta otroka že dobila objubljeni sladoled, ko sta že prilezla izpod prhe, zlezla v pižame in vsak na svoj pograd ter dobila vsak po dva cmoka, atijevega in mojega, za lahko noč.

Spet je minil srečen dan. Prehitro.

»ČLOVEKA IZ LEDENIKA« SO IZ AVSTRIJSKEGA INNSBRUCKA PREPELJALI V ITALIJANSKI BOZEN

ÖTZI KONČNO VENDARLE DOMA

Hibernatus, ledeniški človek, po svetu mnogo bolj znan kot Ötzi, najbolj ohranjena človeška mumija na svetu, ki so jo zelo po naključju odkrili leta 1991 v italijanskih Dolomitih, pravzaprav tik na meji med Avstrijo in Italijo, je letošnjega 16. januarja pozno popoldne prispel iz avstrijskega Innsbrucka v Bolzano (Bozen) na severu Italije. Kar 5300 let staro mumijo so z univerze v Innsbrucku v 130 kilometrov oddaljeni Bozen strogo varovano prepeljali v posebej prirejenem hladilnem tovornjaku. Do avstrijske meje je Ötzija, kot najpogosteje imenujejo človeka iz Similaunskega ledenika, varovala avstrijska policija, nato pa so ga v varstvo prevzeli italijanski policisti. V Bolzanu je Hibernatusa pred obnovljenim muzejem, kjer je bil razstavljen do konca marca, pričakala množica radovednežev.

POLICIJSKO SPREMSTVO ZA ÖTZIJA

»Človek z ledenika« je bil v Avstriji nekaj časa tako rekoč ilegalno, šele pozneje sta se državi sporazumeli glede spora o tem, komu pripada dragocena najdba. Anatomskega inštituta v Innsbrucku je vendarle pripadla čast, da so v njem truplo znanstveno preučili, pri čemer pa so morali svoje duri odpreti tudi tujim znanstvenikom. Po šest let trajajoči znanstveni obdelavi so Ötzija vrnili Italiji, kjer je bil in še bo na ogled tudi laikom.

Med prevozom dragocene mumije prek Brennerja iz Avstrije v Italijo so uvedli izredne varnostne ukrepe po groznih nemških skrajnežev, da bodo truplo ugrabili. Izkazalo se je, da so bile groznejše lažne, še zadnji poskus razgretih glav, da bi Ötzija vendarle obdržali v Avstriji. Italijani pa so se pozneje oddolžili s pomirljivo pomilostitvijo nekaj nemških nacionalistov, ki so jih pred leti obsodili zaradi podtikanja bomb in izzivanja nestrpnosti.

V zadnjih letih so mnoge zabavali značilno alpski prepiri med znanstveniki, ki so si Ötzija prilastili za svojega in so tekmečem le neradi dovoljevali dostop do mumije. Dejstvo pa je, da je bil Ötzi za innsbruško univerzo ne le zlata kokoš, temveč je močno afirmiral marsikaterega tamkajšnjega učenjaka, ki se sicer ne bi mogel tako uveljaviti.



Med preiskavami v Innsbrucku je nastala vrsta teorij o tem, kako je »človek z ledenika« zašel tako visoko v gore in tam za vedno ostal, na podlagi raziskav pa so slikarji naslikali vrsto slik in na njih upodobili bronastodobnega človeka v opravi, v kakršni je prišel visoko v goro; po vsej verjetnosti je prišel tja gor na lov, in sicer z juga.

labjochu in na Similaunskem ledeniku, najstarejša in najbolj ohranjena najdba človeka. Kljub več kot 5000 letom v ledu in snegu je njegovo telo senzacionalno dobro ohranjeno. To velja predvsem za kožo, ki je napeta preko skeleta z ohranjenimi prav vsemi kostmi. Z najdbo se je doslej ukvarjalo 150 znanstvenikov in 60 znanstvenih skupin z vsega sveta. Tudi novinarji so si v Innsbrucku v zadnjih letih dobesedno podajali kljuje. Posneli so tudi več filmov, pri čemer so bili najprocniljivejši Japonci.

SKORAJDA UNIČENA MUMIJA

Mumijo sta 19. septembra leta 1991 našla nemška planinca **Helmut** in **Erika Simon**, hišnika iz Nürnberga, ko sta se s planinske ture vračala v kočjo; z roba Simi-

launskega ledenika, ki se – enako kot večina drugih ledenikov v evropskih gorah – tali in ga je vedno manj, je gledal zgornji del človeškega trupla. Prestrašena, da se je v gorah zgodil zločin, sta o najdbi poročala v koči, od tam pa so obvestili oblasti na severni strani gore, Avstrijce. Kot po naključju je za to zvedel znameniti alpinist **Reinhold Messner**, ki je nemudoma prišel v kočo in na ledenik, kjer je truplo še vedno ležalo tam, kjer sta ga odkrila Nemca; zaradi slabega vremena namreč helikopter s policisti in kriminalisti več dni ni mogel poleteti iz doline. Poleg Messnerja je prišlo na ledenik še več radovednih planincev, ki so okoli trupla začeli kopati, vendar jih je nemara ustavil Messner, ki je ocenil, da gre za pomembno najdbo, ki naj počaka strokovnjake; ocenil je, da naj bi bila mumija stara kakšnih 3000 let.

Najdbo so prvič javno predstavili na tiskovni konferenci na univerzi v Innsbrucku, med katero pa bi jo skorajda uničili. Zaradi vročine reflektorjev se je del mumije začel taliti in je tisti del dosegel 18 stopinj Celzija. Brž ko so to opazili, so dragoceno truplo zavili v sterilne rjuhe in ga položili na led, pozneje pa v ledeno komoro, v kateri so vzpostavili razmere, enake tistim na ledeniku – šest stopinj pod ničlo in stoo odstotno vlago.

Popularno ime za najdenca, **Ötzi**, so si izmislili dunajski novinarji in se je prijelo. Za raziskovanja te slavne mumije so doslej porabili približno sto milijonov šilin-



Ötzi, najstarejša in najbolje ohranjena mumija človeka na svetu

6. festival gorniških filmov v Popradu

V Popradu na Slovaškem bo od 14. do 18. oktobra letos že šesti mednarodni festival gorniških filmov, na katerem bodo spet predstavili takšno filmsko proizvodnjo in s tem prispevali k razvoju filmske umetnosti. Kot gorniške filme bodo na tem festivalu priznali tiste igrane, dokumentarne ali druge umetniške filme, katerih dogajanje je postavljeno v gorski ali podgorski svet, ki prikazujejo športno ali vsakdanje življenje v takem okolju, pa tudi filme, ki prikazujejo lepote gorske flore in favne. Na festivalu lahko sodelujejo tako profesionalci kot amaterji z največ po tremi filmi, ki so bili lahko že prej predstavljeni na katerem drugem podobnem festivalu.

Prijavljene filme bodo uvrstili v eno od naslednjih kategorij: planinstvo, plezanje in športno plezanje, turno in alpinistično smučanje, življenje v gorskem okolju, gorska turistika in drugo (jadralno padaistvo, gorsko kolesarjenje, kanjoning in druge dejavnosti na gorskih rekah, jamarstvo itd.).

O sprejemu prijavljenega filma na festival bosta odločilna kakovost in ustreznost tema, o čemer bo odločal festivalski svet. Ta komisija ima pravico določiti film uvrstiti v drugo kategorijo ali pa ga odkloniti. Komisija bo mednarodna, proti njenim odločitvam ne bo možna pritožba. Seveda člani žirije na festival ne bodo mogli prijaviti lastnih filmov. Ta žirija bo podelila glavno nagrado festivala, nagrade v posameznih kategorijah, nagrado gledalcev in nagrade, ki jih bodo fil-

mom prisodile društvene ali športne organizacije. Vsak film lahko dobi več nagrad hkrati.

Na natečaj je mogoče poslati 16-milimetrske filme s svetlobnim ali magnetnim tonom, 35-milimetrske filme v vseh tehnikah in filme na videokasetah, pri čemer so predvsem zaželeni VHS. Skupaj z vsakim filmom je treba poslati izpolnjen formular, in sicer najpozneje do 15. junija 1998 na naslov: Mednarodny festival horskych filmov, Popradske nabrežie 2802/3, 058 01 Poprad, Slovakia, podrobne informacije pa je mogoče dobiti po telefonu... 421 92 721 060, ... 421 92 457 281 ali ... 421 92 457 282.

Dobre filmske kopije za prikazovanje na festivalu je treba poslati do 30. junija 1998 na isti naslov. Po možnosti naj bodo poslani filmi v slovaškem, češkem ali angleškem jeziku ali pa podnaslovljeni v teh jezikih. Vsakemu filmu morajo biti v dveh kopijah priloženi napisani dialogi v angleščini, francoščini, italijanščini ali nemščini, predvsem pa je priporočljiva angleščina. K vsakemu prijavljenemu filmu naj bo priložena tudi na kratko napisana vsebina. Udeleženci festivala skupaj s prijavo dovoljujejo, da njihov film v celoti enkrat predvajajo na televiziji na Slovaškem, morebitne odlomke pa uporabljajo za festivalsko propagando.

Za vsak film, ki ga bo komisija sprejela za predvajanje na festivalu, bodo organizatorji na festival povabili dve osebi in zanj pokrili stroške bivanja, medtem ko potovanje na festival plača vsak sam.

gov, ki naj bi se vrnili v obliki tantiem od prodaje knjig, video posnetkov, predavanj in prispevkov.

MUMIJE TUDI IZ DRUGIH GORA

Sicer pa so pred nedavnim arheologi v perujskem mestu Arequipa pokazali še drugo odlično ohranjeno, vendar bistveno mlajšo mumijo inkovskega dekleta, ki so ga pred 500 leti žrtvovali bogovom. Odkrili so jo, kot je poročala tiskovna agencija Reuters, na gori Ampato v Andih na nadmorski višini 5800 metrov. To je že druga nepoškodovana zmrznjena mumija pripadnika Inkov, ki so jo našli v Peruju in ki bo za strokovnjake vir novih spoznanj o tej izumrli civilizaciji.

Človeške mumije so pred kratkim našli tudi v Himalaji. Nemški arheologi so namreč v nepalskem delu tega pogorja odkrili pozornosti vredno najdbo: v votlinah, ki so jih izdoblili ljudje ob vznožju pogorja Anapurne, so med drugim našli skupinsko grobišče s 30 delno mumificiranimi pokojniki, katerih trupla so se ohranila taka zaradi tamkajšnjega suhega podnebja. Ugotovili so, da so umrle tam pokopavali najmanj 400 let. Votline, ki so jih izdoblili ob reki Kali Gandaki, so dostopne le po vrveh. Najdbe pričajo, da so nekatera prebivališča nastala pred več kot 2000 leti in so jih uporabljali približno do leta 1600 našega štetja.

POGLEJTE, KAM VSE ŠODROVCA PRIPELJE HOJA NA JELENKAMEN!

VČASIH MI JE TEŽKO

LADO BRIŠAR

Ko sem hodil v šolo, nisem pri slovenski šolski nalogi s tem naslovom vedel kaj početi. Saj tudi takrat ni bilo vse rožnato: niso vsi ptički ob pravem času peli, sem in tja so bile tudi rož'ce videti uvele – pa kaj zato; težko ni bilo, le grozno težko je bilo napisati tiste obvezne vrstice, ki so po edinem zveličavnem mnenju tovarišice učiteljice morale biti ravno prav pocukrane, za konec pa seveda dober sklep s svetlim pogledom v prihodnost. In če nisem napisal tako, kot je treba? Potem je bilo res težko.

Če mi je danes težko, grem na Jelenkamen; če me le noge ubogajo, grem tja gor. Da se pogovorim s sabo. Ko noga zapusti asfalt, se spremenim. Preleti me misel, menda je Čopova: Ne vlači doline v gore, saj je nahrbtnik že tako dovolj težak! Pa je ne morem, doline, čisto odklopiti. Ne gre drugače, njen dim, ropot, seže tudi sem gor. Ampak z vrha gledano je dolina čisto majhna, tudi težave so manjše. Ne moti me več, saj vame ne seže, sem poln drugih vtisov: kamni, skale, drevje, živali, grmovje, vse mi riše na dušo same svetle mavrične črte brez temnih pack. Tudi če je nebo mračno, če objublja dež, bi najraje zavriskal: kar padaj, operi me, ne moreš mi škoditi, mi je prelepo!

KAKO SO ZAVAROVANE NARCISE

Sam sebe ne štejem med *osvajalce* nekoristnega sveta, sem pa za povprečnega Slovenca kar priden *obiskovalec* planin, hribov, gora... Ne, še nobenega hriba nisem osvojil, le nekaj sem jih obiskal. Izraz »osvajanje« zveni preveč po vojaško; Hitler je osvajal države, jaz pa Jelenkamnu prav nič nočem, le rad hodim po njegovih poteh. Nisem alpinist, ne plezam, sem čisto navaden sodrovec.

In kakšen je ta Jelenkamen? Je hrib, nekaj čez kilometer je visok, nad Jesenice se vzpne za 500 metrov. Pred vojno in še nekaj časa po njej je bil na Malem Jelenkamnu plezalni vrtec. Zdaj sameva, se zarašča,

mladina sploh ne ve več zanj. Razlog je enostaven: do tja se z avtom ne pride, je treba dobre pol ure peš. Nikar ne mislite, da se mi to zdi kaj narobe; nasprotno, je tam gori vsaj mir, tišina, le poredko zaide tja kakšen iskalec lahkih brezpotij. Na glavnem vrhu je že več prometa, saj je pot z Jesenic zgljedno markirana, prav veliko ljudi pa tam gori ne srečam, saj čisto na vrhu ni nobenega planinskega doma ali gostilne. Še najbližji je Dom na Pristavi.

Zarjaveli klini v alpskih stenah

Pit Schubert, načelnik varnostne komisije UIAA, je za upravo UIAA pripravil kratko poročilo o nevarnostih, ki prežijo na plezalce zaradi rjavenja in korozije starih, pogosto originalnih klinov in svedrovcev, ki so že desetletja v plezalnih smereh alpskih sten.

1. V stenah vsepovsod po Alpah je več kot 100.000 klinov in mnogi izmed njih so tam že zelo dolgo (od 30 do 90 let). Ves ta čas so bili izpostavljeni delovanju korozije, ki se je verjetno v zadnjih desetletjih stopnjevala še zaradi kislih padavin. Nekateri stari klini so bili izdelani kar doma z veliko mero improvizacije; tako lahko med njimi najdemo takšne, ki so narejeni iz tečajev za vrata, iz kolesarske gonilke, iz šotorskega klina in žice, iz 20-centimetrskih žebeljev ali iz debelih kosov stare žice. V resnici nihče prav dobro ne ve, kako stari so taki klini.

2. Mnogi stari klini so zelo zarjaveli. Pogosto tega na vidimo na glavi klina samega, vendar je lahko del klina, ki je v razpoki, kjer se nabira voda, že tako korodiran, da je telo klina že povsem tanko: klin je tam lahko izgubil že 80 do 90 odstotkov materiala. V skali skrita korozija je načela tudi že mnoge stare svedrovce. Opazili so primere, kjer je kislja padavinska voda, ki je kapljala z glave klina v njegovo uho, povzročila tako močno rjavenje, da je uho klina povsem prerjavelo.